

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Zadeva: 0700-29/2019/49
Datum: 19. 2. 2021

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) na podlagi 21. člena v povezavi s 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, 36/20 - ZZUSUDJZ, 61/20 - ZZUSUDJZ-A, v nadaljevanju: ZUP) na predlog predlagatelja v zadevi ugotovitve obstoja diskriminacije po ZVarD zoper domnevna kršitelja RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJA javni zavod, Kolodvorska ulica 2, 1000 Ljubljana in operaterja, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Ugotovi se, da **RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJA javni zavod**, Kolodvorska ulica 2, 1000 Ljubljana predlagatelju ter drugim senzorno oviranim osebam, v zvezi s pravico do dostopa do informacij in televizije (točke 2. do 9. iz Predloga za obravnavo z dne 17. 5. 2019) **ni kršila prepovedi diskriminacije po ZVarD** s tem, ko jim ne zagotavlja popolne dostopnosti vseh svojih vsebin in programov v njim prilagojenih dodatnih tehnikah za dostopnost.
2. Ugotovi se, da **operater** predlagatelju (ker ima modem za zamik) v zvezi s pravico do dostopa do informacij in vsebin v TV informativnih programih in oddajah, v katerih se pojavljajo neslovensko govoreče osebe televizije (točka 1. iz Predloga za obravnavo z dne 17. 5. 2019), **ni kršil prepovedi diskriminacije po ZVarD** s tem, ko mu ne omogoča sočasne uporabe zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora, ter ogleda vsebin za nazaj.
3. Predlog za obravnavo diskriminacije z dne 17. 5. 2019, ki ga je vložil predlagatelj, v delu, v katerem predlagatelj zatrjuje viktimizacijo (točka 10. iz Predloga za obravnavo), ter v delu, v katerem diskriminacijo v zvezi s pravico do dostopa do informacij in televizije očita tudi domnevnim kršiteljem: večim komercialnim televizijam, in v delu, v katerem očita tudi drugim komercialnim televizijskim postajam, verjetno tudi nekaterim drugim kabelskim operaterjem in ponudnikom IP TV ter odgovornim osebam teh kršiteljev, **se zavrne**.
4. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 17. 5. 2019 prejel predlog za obravnavo diskriminacije, v katerem predlagatelj zatrjuje sistemsko, dolgotrajno in hujšo diskriminacijo pri dostopu do informacij in televizije ter navaja, da so enaki diskriminaciji pri dostopu do informacij in televizije izpostavljeni tisoči sodržavljanov in prebivalcev Slovenije z večjo ali manjšo okvaro vida ali motnjami branja (v nadaljevanju: senzorno ovirani). Med drugim navaja, da RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJA javni zavod, Ljubljana (v nadaljevanju: RTV), ki izvaja javno službo, senzorno ovirane diskriminira, prav tako pa jih diskriminirajo tudi komercialne televizije, zaradi česar so jim kratene ustavne pravice do svobode izražanja (39. člen Ustave RS), zlasti pravica do svobode izbire, sprejemanja in širjenja vesti in mnenj, torej pravica do obveščenosti ter tudi druge pravice. Kot kršitelje predlagatelj navaja RTV ter druge komercialne televizijske postaje, kableskega operaterja ter »verjetno tudi nekatere druge kableske operaterje in ponudnike IP TV ter odgovorne osebe kršiteljev«, pri čemer slednjih ne navede določno. V predlogu predlagatelj navaja številne priče diskriminacije (različne strokovnjake, varuhinjo pravic gledalcev, poslušalcev ter uporabnikov RTV Slovenija storitev, slepe uporabnike ter člane organov več invalidskih društev).

Predlagatelj v predlogu za obravnavo diskriminacije zatrjuje, da je diskriminacijska in neskladna z Ustavo RS tudi medijska zakonodaja. Uradne institucije po njegovem mnenju ustvarjajo vtis, da za odpravo diskriminacije ni zakonskih podlag, ob tem pa povsem spregledajo, da se človekove pravice lahko uveljavljajo neposredno na podlagi Ustave RS, da zakonodaja ni skladna z Ustavo RS in da mednarodne konvencije (npr. Konvencija ZN o pravicah invalidov, MKPI), ki jih je Republika Slovenija ratificirala, že več kot deset let niso bile ustrezno prenesene v slovenski pravni red.

Predlagatelj je v predlogu za obravnavo kot diskriminatorne navedel naslednje vidike:

- 1. »Dostopnost do informacij in vsebin v televizijskih informativnih programih in oddajah, v katerih se pojavljajo neslovensko govoreče osebe, mu ni omogočena, čeprav RTV že zagotavlja storitev zvočni podnapisi (brani s sintezo govora od 15. 10. 2018) na vzporednem zvočnem kanalu. Te storitve njegov kableski operater ne omogoča, ker ima modem za zamik. Če bi imel televizijski sprejemnik samo na kartico, bi menda imel dostop do vzporednega zvočnega kanala z omenjeno storitvijo. Funkciji zamik pa se ne more odreči. Od komercialnih TV zagotavlja slovenske glasovne prevode tujih govorcev v informativnih programih »v živo« le ena komercialna TV in nekaj še druga komercialna TV, druge pa ne!*
- 2. Branja podnapisov in drugih tekstov na zaslonu pri nobenih AV delih domače in tuje produkcije pri izobraževalnih, dokumentarnih, znanstvenih, razvedrilnih, kulturno umetniških oddajah in filmih ne zagotavljajo ne RTV ne komercialne televizije, kar je velikanski primanjkljaj za tiste, ki ne vidijo sami brati in očiten pokazatelj neenake obravnave in diskriminacije, čeprav so prilagojene tehnike znane in že v uporabi. No, izjema je na RTV oddaja »Alpe, Donava, Jadran«, kjer voditelji oddaje berejo prevode tuje govorečih sogovornikov. Odgovor na vprašanje, zakaj na enak način ne prevajajo tudi drugih oddaj in filmov je bil: »Da to na RTV SLO ni v navadi! Ta izjema je samo pri tej oddaji že več kot 30 let, ker je bil tak dogovor!«*
- 3. Opisovanje slike (dogajanja na zaslonu za tiste, ki ne vidijo), ki ga je uvedla RTV že pred leti, a samo za oddaje in filme slovenske produkcije, je mogoče občasno spremljati na*

vzporednem zvočnem kanalu. Predlagatelju dostop do te storitve še vedno onemogoča njegov kabelski operater, kot je že opisal pod točko 1. Komercialne TV pa sploh ne zagotavljajo opisovanja slike oddaj in filmov.

4. Opisovanja slike pri oddajah in filmih tuje produkcije ne zagotavlja ne RTV ne komercialne televizije, kar je velik izpad pri enakopravnem obveščanju in krut manko informacij ter kulturnih vsebin. Za začetek bi morali zagotavljati vsaj branje podnapisov tujih AV del.
5. V zadnjem obdobju se na vseh televizijah (nacionalnih in komercialnih programih) pojavljajo tudi reklame, oglasne oddaje samo s sliko oz. videom ter spremljajočo glasbo, nimajo pa glasovnega sporočila, zato osebe z okvaro vida ne vedo, kaj sporočajo in so diskriminirane kot potrošniki, ali pa ne preberejo kontaktnih informacij, ki tečejo na dnu zaslona. Podobno je še pri nekaterih drugih oddajah (športnih, razvedrilnih), manjka celo zvočna najava voditelja oddaje. Ta je vsaj na eni od komercialnih televizij v informativnem programu.
6. Obveščanje gledalcev z okvarami vida o tem, kdaj bo na sporedu oddaja z glasovnim opisovanjem slike (samo domače produkcije, glas opisovalca pa je mogoče spremljati samo, če imaš vključen vzporedni zvočni kanal), RTV izvaja po elektronski pošti, kar ni slabo, a je omejeno samo na člane društev slepih in slabovidnih, (elektronske pošte pa ne uporabljajo vsi, zlasti starejši ne), tisoče drugih gledalcev z okvarami vida pa ne zajame, razen če kdaj slučajno slišijo tako obvestilo na programu Radia Slovenije.
7. Napovedniki oddaj in filmov na vseh TV tudi ne napovedujejo oddaj in filmov, ki bodo na sporedu v tehnikah, prilagojenih za senzorne invalide oz. z branimi podnapisi in zvočnim opisovanjem slike, kar bi bilo nujno in logično, saj so posebnost in niso na sporedu v točno določenih terminih, kot že ustaljene oddaje, ki jih sploh ne bi bilo potrebno napovedovati.
8. Dostopnost spletnih strani, zlasti javne RTV Slovenija, kot tudi do njenega arhiva imenovanega »dostopno.si«, v katerem so koristne informacije, članki z invalidskimi vsebinami ter nekaj filmov in oddaj z opisom slike, je otežkočena, predlagatelju pa, kot se je izkazalo, tudi onemogočena, saj je zahtevana prijava, katere ne more sam izvesti, ker mu jo program zavrača. Nastavitve v računalniku in pametnem telefonu je predlagatelju delal ing. računalništva, specializiran za pomoč slepim in slabovidnim, zato najbrž nima natančnih ukazov, on pa mu zlahka ni na voljo. Ko je bil dostop še prost (brez prijave), je bilo vse dokaj enostavno.
9. Nastavitve vzporednega zvokovnega kanala je menda pri nekaterih operaterjih potrebno vsakokrat ponovno nastaviti, slepa oseba pa tega ne more sama, saj ne vidi brati ukazov na zaslonu, na televizijskem sprejemniku pa ni sinteze govora, ki bi mu brala napise, tako kot je to mogoče na pametnem telefonu ali računalniku. Predlagatelj pojasni, da je sam komaj po več mesecih znova dobil človeka, ki se bolje razume na elektroniko, ki mu je znova poskušal vzpostaviti storitev branje podnapisov, pa še vedno ni bila na voljo, zaradi že omenjenih razlogov. Da bi slepi imeli dodatne stroške zaradi tehničnih izboljšav, ki odpravljajo diskriminacijo, pa antidiskriminacijska zakonodaja ne dopušča!«

Predlagatelj v predlogu za obravnavo diskriminacije zatrjuje tudi t.i. viktimizacijo, pri čemer ni navedel kdo, kdaj in zakaj naj bi ga izpostavljali neugodnim posledicam in povračilnim ukrepom in katere naj bi te neugodne posledice bile. Ker tega ni storil niti v konkretizaciji predloga za obravnavo diskriminacije, Zagovornik njegovega predloga v tem delu ni vzel v obravnavo.

Ker predlagatelj v predlogu za obravnavo zatrjuje obširen seznam sistemskih kršitev na področju dostopnosti TV vsebin za senzorno ovirane, mu je Zagovornik posredoval Pojasnilo in predlog za konkretizacijo predloga (dokument št. 0700-29/2019/13 z dne 4. 7. 2019). Iz predloga je mogoče razbrati, da predlagatelj želi doseči, da bi bila senzorno oviranim zagotovljena enaka dostopnost do vseh televizijskih vsebin (informativnih, izobraževalnih, dokumentarnih, znanstvenih, razvedrilnih, kulturno umetniških vsebin, filmov, reklam, itd.) vseh izdajateljev TV programov, kot je zagotovljena osebam brez invalidnosti. Zagovornik je predlagal, da predlagatelj predlog za obravnavo skrči na tri najbolj pereče problematike, saj je trenutni predlog za obravnavo zelo obširen. Predlagatelj se je na pisanje Zagovornika odzval, vendar predloga ni skrčil, temveč je konkretizirali nekatere (že) zatrjevane kršitve iz predloga.

*

Zagovornik je na podlagi predloga za obravnavo ter dokumentacije, ki mu jo je predlagatelj posredoval, sklenil, da se bo osredotočil na ugotavljanje morebitne diskriminacije pri dostopnosti do TV programov s strani RTV, ki je javni zavod. Prav tako je sklenil, da bo uvedel postopek zoper operaterja ter ugotovil, zakaj predlagatelju ni omogočen dostop do storitev »zvočni podnapisi« (brani s sintezo govora od 15. 10. 2018) na vzporednem zvočnem kanalu. V tem delu je ocenil, da je predlagatelj v smislu 40. člena ZVarD izkazal dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije in se je dokazno breme prevalilo na RTV.

Predlog za obravnavo diskriminacije pa v preostalem delu (v zvezi z vsemi ostalimi navedenimi domnevnimi kršitvami in kršitelji ni izpolnil prej navedenega dokaznega standarda. Posledično Zagovornik v tem delu tudi ni pridobival podatkov in dokumentacije in je predlog za obravnavo zavrnil, kot izhaja iz izreka odločbe. Kot relevantno na tem mestu Zagovornik izpostavlja, da obstoječa zakonodaja izdajateljem komercialnih TV programov ne nalaga obveznosti zagotavljanja dostopnosti do televizijskih vsebin za senzorno ovirane v njim prilagojenih oziroma dostopnih oblikah zapisa in tehnologijah, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti.

Zagovornik se je z namenom razjasnitve okoliščin v zvezi s prejetim predlogom za obravnavo diskriminacije v tem postopku obrnil na Svet za elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljevanju: SEK).

Za tem je Zagovornik naslovil pozive za posredovanje dokumentacije in pojasnil še na operaterja, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in enake možnosti, Radiotelevizijo Slovenije javni zavod, Ljubljana in Ministrstvo za kulturo.

Zagovornik je od SEK, operaterja, Radiotelevizije Slovenije javni zavod, Ljubljana in Ministrstva za kulturo prejel odgovore in jih predlagatelju sproti posredoval v seznanitev.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in enake možnosti se na poziv Zagovornika (dokument št. 0700-29/2019 z dne 30. 9. 2019) v postavljenem roku 15 dni ni odzvalo, niti se ni odzivalo na ponovne pozive in je odgovor posredovalo šele dne 25. 8. 2020 (dokument št. 0700-29/2019/47). Le-tega je Zagovornik predlagatelju posredoval skupaj z dokumentom št. 0700-29/2019/48 z dne 2. 11. 2020.

*

I. Svet za elektronske komunikacije Republike Slovenije

Zagovornik se je z namenom razjasnitve okoliščin v zvezi s prejetim predlogom za obravnavo diskriminacije v tem postopku obrnil na SEK, kot na poznavalca področja, ki skladno z veljavno zakonodajo daje mnenja, priporočila in predloge glede zadev na področju elektronskih komunikacij, vključno glede varstva potrošnikov, oseb z invalidnostmi in uporabnikov s posebnimi socialnimi potrebami na tem področju. SEK se je na poziv Zagovornika odzval ter mu posredoval Odgovor na Poziv za posredovanje dokumentacije in pojasnil z dne 3. 9. 2019 (dokument št. 0700-29/2019/26).

SEK je v uvodoma v svojem odgovoru predlagal, da pristojni organi, ki so tudi naslovniki tega odgovora (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstvo za kulturo), izvedejo študijo, na podlagi katere se bo ugotovilo dejansko stanje na področju dostopa do informacij za osebe z okvaro vida ali motnjami branja. Rezultati študije naj bodo nato uporabljeni za posodobitev zakonodaje, ki bo zahtevala tehnološko usklajenost in jasne opredelitve glede dostopnosti do vsebin za slepe in slabovidne.

V nadaljevanju dokumenta SEK odgovarja na vsako izmed zastavljenih vprašanj Zagovornika, pri čemer pojasni, da so odgovori pripravljene na podlagi pregleda zakonodaje, javno dostopnih virov ter posvetovanja s predstavniki Zveze slepih in slabovidnih Slovenije ter da so upoštevali rezultate ankete o zvočnih podnapisih, ki jo je Zveza izvedla na temo nove storitve RTV Slovenija – bralna sinteza podnapisov.

V zvezi z oceno trenutnega stanja dostopnosti do televizijskih vsebin za senzorno ovirane v njim prilagojenih oziroma dostopnih oblikah zapisa in tehnologijah SEK ugotavlja, da je v zadnjih letih RTV naredila pomembne premike na področju zagotavljanja dostopnosti televizijskih vsebin za senzorno ovirane, vendar kljub temu veliko vsebin (po nekaterih ocenah vsaj 98%) ostaja še vedno neprilagojenih za omenjeno populacijo. Glede stanja na področju komercialnih televizij je SEK pojasnil, da posamezne komercialne televizijske hiše zakonsko niso dolžne zagotavljati vsebin v primerni obliki za senzorno ovirane, zato jih velika večina tega na počne. Izjema je komercialna televizija, ki ima urejeno sinhroniziranje in prevajanje vsebin, kar dokazuje, da bi bilo možno podobno doseči tudi pri ostalih televizijah. V evidenci registriranih programov pa je tudi TV program, ki je namenjen izključno senzorno oviranim osebam – TIPK TV.

Nadalje SEK navaja, da naj bi bilo po nekaterih ocenah tudi na RTV Slovenija le 2% AV vsebin primernih (tehnično prilagojenih) za senzorno ovirane (slepe in slabovidne ter osebe z motnjami branja), pri čemer naj bi v drugih državah nekatere javne televizije morale zagotavljati vsaj 50% TV programov za slepe in slabovidne v določenih programih. Najvišjo stopnjo dostopnosti imajo skandinavske države, nato Velika Britanija, Belgija in Nizozemska. Nekatere države naj bi že leta 2016 dosegale 100% delež podnaslovljenih vsebin. Področje zvočnega opisovanja slike je bilo v nekaterih državah EU istega leta že na visokem nivoju.

V zvezi z oceno zakonodajnega okvirja, ki ureja področje dostopnosti televizijskih vsebin za senzorno ovirane v Sloveniji, SEK pojasnjuje, da zakonodaja pri urejanju dostopnosti vsebin pogosto uporablja izraze »(ne)sorazmernost«, »spodbuja«, »postopoma« ali »podpira«. Šele nepotrjen predlog novega Zakona o medijih uporablja termin »morajo«. Ker zakonodaja ne predpisuje strogega uvajanja prilagoditve vsebin za senzorno ovirane, je zaradi tega primernih vsebin posledično manj. Zakonodajni okvir bi moral biti bolj jasn, navaja SEK. Definirane bi morale biti pomembne vsebine, delež vsebin, prilagojenih za senzorno ovirane in tudi določena jasna časovnica za prilagoditev tehnologije za ta namen. SEK posebej opozarja na to, da tehnologija prilagajanja TV vsebin za slepe in slabovidne obstaja in tudi že deluje na RTV

(branje podnapisov s sintezo govora, branje TV bralca prevodov tujih govorcev in glasovno opisovanje slike na zaslonu). Samo enakovredno zagotavljanje dostopnosti TV programov, ki naj bi veljalo v prihodnosti (112. člen predloga ZMed-E), tudi še ne bo zadoščalo, saj bi izdajatelji sami presojali in posredovali samo tisto, kar bi tehnično prilagodili za gledalce z okvarami vida in motnjami branja. Zakonodajca bi torej morala bolj jasno določati, katere (morda vse) vsebine bi morale biti polno dostopne. Časovnica uvajanja od sprejema zgoraj omenjene zakonodaje je že sedaj predolga, zato bi jo bilo potrebno skrajšati in postaviti točne roke za uvedbo (npr. eno leto), meni SEK. Določanje samo posebnih TV vsebin za prilagoditev bi pomenila pripravljane posebnega »seznama« za slepe in slabovidne gledalce, kar po mnenju SEK ni najbolj primerno, saj človekove pravice veljajo za vse enako.

SEK pojasni, da ni našel podatkov, da bi bili jasno definirani minimalni standardi oz. deleži za zagotovitev dostopnosti vsebin za slepe in slabovidne. ZIMI sicer v 8. členu v točki 5 definira sledeče: »Minister, pristojen za invalidsko varstvo predpiše minimalne zahteve za dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.« SEK tudi ni seznanjen, da bi takšen podzakonski akt obstajal.

Na zakonodajnem področju je bila na ravni Evropske unije konec leta 2018 sprejeta Direktiva o avdiovizualnih in medijskih storitvah, ki so jo bile države članice dolžne implementirati do 20. oktobra 2020. V praksi naj bi operaterji sami zagotavljali vzporeden zvočni kanal, pri čemer pa se pojavljajo težave pri terminalski opremi nekaterih operaterjev ali naprednih AV funkcijah (npr. časovni zamik), zaradi česar zvočni-brani podnapisi in opisovanje slike niso zagotovljeni. Podzakonski predpis, ki ga omenjajo že zgoraj, po podatkih, s katerimi razpolaga SEK, še ni bil sprejet.

SEK meni, da bi k izboljšanju dostopnosti AV vsebin za senzorno ovirane lahko doprinesli Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za javno upravo ter Agencija za komunikacijska omrežja in storitve. Ukrepi, ki bi jih bilo potrebno sprejeti, se morajo nanašati na televizijske hiše in prav tako na operaterje, ki zagotavljajo dostop do vsebin. Zakon o RTV Slovenija (ZRTVS-1) ne definira razločevanja gledalcev na večino, ki vidi in manjšino, ki ne vidi. Členi pa kljub temu definirajo, da je treba vsem državljanom Republike Slovenije zagotoviti gledanost vseh njihovih TV programov. V skladu s 14. členom Ustave Republike Slovenije, ki definira enakost pred zakonom, bi torej po mnenju SEK lahko pričakovali, da bodo vsi TV programi RTV dostopni vsem gledalcem, ne glede na njihove osebne okoliščine.

V zvezi z (ne)zagotavljanjem omogočanja vzporednega zvočnega zapisa s strani nekaterih operaterjev je SEK pojasnil, da naj bi se težave res pojavljale pri nekaterih operaterjih, pri katerih je treba ob vsakem vklopu znova nastaviti vzporedni zvočni kanal, kar pa je za slepe samostojno težko izvedljivo. Na podlagi rezultatov ankete o zvočnih podnapih (N=55), ki jih je SEK pridobil od Zveze, so ugotovili, da tretjini anketirancev operater ne omogoča vklopa zvočnih podnapisov, medtem ko se tretjina o tej možnosti še ni pozanimala. Večina tistih, ki pa uporabljajo zvočne podnapise, so si jih uspeli nastaviti sami, ostali so potrebovali pomoč tretje osebe. Glede na opisane odzive anketirancev je možno sklepati, da so z govorno sintezo zadovoljni in si želijo še več podprtih programov ali uporabe podobnih tehnologij.

V zvezi z očitkom predlagatelja, da branje podnapisov za slepe ni omogočeno pri nobenih AV delih domače in tuje produkcije določenih vsebin s strani RTV Slovenija ali komercialnih televizij (izjema je na primer oddaja "Alpe, Donava, Jadran"), SEK pojasnjuje naslednje: Glede na poročilo izvajanja Akcijskega programa za invalide 2014-2021 sledi, da je RTV v oddelku

za podnaslavljanje za gluhe in naglušne Multimedijskega centra v letu 2018 pripravljala podnapise za večji del TV oddaj lastne produkcije TV Slovenija. Podnaslovljene TV oddaje lahko gluhi in naglušni spremljajo preko Teleteksta (771 za TV SLO 1 ali 772 za TV SLO 2) ter v avdio in video-arhivu. Mesečno podnaslovijo več sto TV oddaj, dnevno več kot 10 informativnih TV oddaj (delno tudi v živo), druge TV oddaje (izobraževalne, mladinske, otroške, itd.) pa za ponovitve ter za objavo v avdio in video-arhivu. Prav tako so v skladu z načrti redno realizirali oddaje v dostopnih tehnikah za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne in delež prilagojenih vsebin iz leta v leto povečujejo. SEK pojasni, da je na podlagi poročila težko sklepati glede številčnosti dostopnih vsebin, prav tako to velja za konkretne ambicije RTV glede prilagajanja dostopnosti programov vsem skupinam gledalk in gledalcev. Oktobra 2018 so s pomočjo sintetizatorja govora (E-Bralca) omogočili spremljanje tujejezičnih delov v njihovih dnevno informativnih oddajah, vendar le domače produkcije, ki pa jih je precej malo. Komercialne televizije v veliki večini ne zagotavljajo dostopnosti za senzorno ovirane.

RTV omogoča vzporedni zvočni kanal za nekatere vsebine – brani podnapisi ali opisovanje slike. Komercialne televizije v veliki večini ne omogočajo opisovanja slike, pojasnjuje SEK.

V zvezi z opisovanjem slike pri oddajah in filmih tuje produkcije SEK pojasni, da se na tem področju pojavlja problem glede avtorstva. Branje podnapisov je sicer možno, razen za vsebine v arhivu. SEK se strinja, da se za takšne primere uporabi vsaj avtomatski sintetizator govora. Pri opisovanju slike pa naj bi bil poleg izvedbe še dodaten problem glede avtorskih pravic. Te je mogoče pridobiti z aneksom k licenčnim pogodbam s pravico do priredbe (t. j. do opisovanja slike). Izdajateljem bi lahko država pomagala tudi s posebnimi finančnimi sredstvi za ta namen.

Po podatkih, ki jih je pridobil SEK, drži, da za reklame brez glasovnega sporočila ni ustrezno poskrbljeno za zagotovitev dostopnosti za senzorno ovirane. To drži tudi v ostalih primerih, ki so navedeni, npr. pri nekaterih oddajah (razvedrilnih, športnih), kjer manjka zvočna najava voditelja oddaje.

SEK glede obveščanja gledalcev o oddajah z vzporednim zvočnim zapisom ocenjuje, da obveščanje glede primernih vsebin oz. branje napovednikov ni ustrezno urejeno. Spremljanje napovednikov preko Radia Slovenije onemogoča enostavno pregledovanje sporedov. Prav tako bi v spored morale biti vključene vse AV vsebine, ki so primerne za senzorno ovirane že v osnovi, četudi niso dodatno prilagojene zanje. Bolj primerno bi bilo objavljanje branega sporeda na portalu dostopno.si, ki pa bi moral biti dostopen brez posebne prijave z registriranim profilom uporabnika.

V zvezi z oteženim dostopom do portala "dostopno.si", ki je bil po navedbah predlagatelja nadgrajen s prijavo, SEK pojasni, da je preveril portal dostopno.si (7. avgust 2019), vendar so vsebine prosto dostopne brez potrebne registracije ali prijave. Kljub temu bi lahko bil portal bolj pregleden za uporabo slepim, ki se premikajo po ponujenem meniju s tabulatorjem, kar jim otežuje dostop do zelenih vsebin. Potrebno bi bilo preveriti tudi, da je portal skladen s pogoji in kriteriji Zakona o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij, torej slepim in slabovidnim, ki na svoj način izbirajo tiste vsebine, ki jih zanimajo. Pri oblikovanju spletišča bi bilo potrebno pridobiti mnenja različnih ciljnih skupin (slepe in slabovidne, starejše, gibalno ovirane itd.), ki bodo spletišče tudi najbolj uporabljale.

SEK je tudi pojasnil, da drži navedba predlagatelja, da je nastavitve zvokovnega kanala potrebno na terminalski opremi določenih operaterjev vsakokrat ponovno nastavljati.

Nastavitve in lastnosti obnašanja dodatnega zvokovnega kanala so odvisne od terminalne opreme izbranega operaterja. Že pri pregledu spletne strani na portalu dostopno.si (<https://www.rtv slo.si/dostopno/navodila/15>) je bilo ugotovljeno, da nekateri operaterji ponujajo navodila za nastavitve kanala za posamezno sejo, nekateri pa sploh ne. Da lahko dodatni kanal v Sloveniji sploh spremljamo, mora oprema omogočati nastavitve jezika finščina, ki je privzeto izbran kanal kot dodaten zvokovni kanal s strani RTV.

Na Odgovor SEK na Poziv za posredovanje dokumentacije in pojasnil z dne 3. 9. 2019 se je odzval predlagatelj z e-sporočilom z dne 9. 9. 2019 ter navedel, da se z nekaterimi odgovori SEK ne more strinjati. Predlagatelj se ne strinja s predlogom SEK, da Ministrstvo za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvo za kulturo izvedeta študijo, na podlagi katere se bo ugotovilo dejansko stanje na področju dostopa do informacij za osebe z okvaro vida ali motnjami branja. Predlagatelj zaradi neaktivnosti omenjenima organoma ne zaupa ter navaja, da ponovno preučevanje nečesa, kar je razvidno ves čas, kar lahko ugotovi slehernik s pritiskom na gumb televizorja in opažanjem, da slepi in slabovidni nimajo možnosti spremljanja informacij in TV oddaj, je nesmiselno in nepotrebno. Navaja, da sta tehniki branja podnapisov s sintezo govora in zvočnim opisovanjem slike znani, treba je nadzornemu organu samo zahtevati, da ju v najkrajšem času (pol do enega leta) uvedejo za vse TV programe in AV vsebine vsi izdajatelji, saj so Konvencija o pravicah invalidov ter ZIMI in Ustava RS popolnoma jasni. Predlagatelj se opredeli do navedbe SEK, da bi določanje samo posebnih TV vsebin za prilagoditev pomenila pripravljanje posebnega »seznama« za slepe in slabovidne gledalce, kar po mnenju sveta ni najbolj primerno, saj človekove pravice veljajo za vse enako in meni, da bi bilo tako pripravljanje seznama škandalozno, kot da so vsi omenjeni nesposobni sami presojati, kaj bi radi gledali, kaj je pomembno zanje. S tem ne bi imeli svobode izbiranja informacij. Predlagatelj navaja, da se pristojni organi doslej niso izkazali kot organi, ki bi urejali zagotavljanje dostopnosti za senzorno ovirane (slepe in slabovidne), saj niso popolnoma nič storili, da bi dosegli polno izvajanje dejavnosti javne službe po ZRTVS-1, kjer jasno piše, kaj mora RTV SLO izvajati za vse državljane (gledalce in poslušalce) in ne jih deliti na večino in manjšino. Za enako slabega urejevalca zagotavljanja enake dostopnosti do vseh informacij, AV vsebin in TV programov se je izkazal tudi Svet za invalide RS, saj tega področja sploh ni spremljal in šele na pobudo programskega odbora za problematiko programskih vsebin za invalide je sprejel nek sklep, ki se nanaša na uvajanje sinteze govora, kasneje pa tudi na pobudo iz istih vrst, ni več imel posluha za urejanje tega področja, kar je po oceni predlagatelja nezasiščano.

II. Operater

Operater se je na poziv Zagovornika odzval ter mu posredoval Odgovor z dne 15. 10. 2019 (dokument št. 0700-29/2019/36). Odgovor se je nanašal na očitek iz predloga za obravnavo, da operater predlagatelju, s katerim je v pogodbenem razmerju, na vzporednem zvočnem kanalu tehnično ne omogoča dostopa do storitve zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora, ki jo zagotavlja RTV, ker ima modem za časovni zamik (funkciji časovnega zamika se po lastnih navedbah ne more odreči).

Operater je pojasnil, da točnih pojasnil glede tehnične možnosti zagotavljanja sinteze govora v konkretnem primeru ne more podati, saj iz poziva ni razvidno, kateri tip digitalnega sprejemnika uporablja predlagatelj. Pojasnili so, da dostop do zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora, ki jih zagotavlja RTV, omogočajo pri razširjanju TV programov končnim uporabnikom z uporabo D3 CISCO sprejemnikov ali D3 CAM modula. V obeh primerih je potrebno v nastavitvah naprave kot osnovni jezik nastaviti finščino. V primeru uporabe CISCO

sprejemnika je potrebno te nastavitve obnavljati, CAM modul pa v TV sprejemniku, ki ima DVB-C tuner, omogoča, da uporabnik na TV sprejemniku nastavi finski jezik, ki bo zaznan takoj ob preklopu na željen program, lahko pa izbere nastavitve slovenščine in (običajno) z enim gumbom na daljinskem upravljalniku prestavi na finski jezik. CISCO sprejemniki omogočajo ogled izbranih vsebin na cca. 70 programih do 3 dni nazaj. Sočasna uporaba zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora ter ogleda vsebin za nazaj žal ni mogoča, saj programi v sistemu ogleda za nazaj niso podprti z več zvokovnimi sledmi, ki bi bile potrebne za dodatne zvočne prilagoditve. Operater je pojasnil, da kolikor jim je znano, je RTV trenutno edini slovenski ponudnik vsebine, ki omogoča sintezo govora na ločenem kanalu na programih SLO 1, SLO 2 in SLO 3.

V zvezi s tehnologijo HbbTV nadalje pojasnjujejo, da kot operater omogočajo storitve preko tehnologije HbbTV, ki je naročnikom na voljo z ustreznim TV sprejemnikom, ki podpira HbbTV. S točnimi informacijami, kateri od slovenskih ponudnikov vsebin omogočajo časovni zamik oz. dostop do preteklih vsebin preko tehnologije HbbTV, žal ne razpolagajo.

Operater je v zaključku navedel, da je navedba, da opisane tehnične možnosti pri zagotavljanju sinteze govora predstavljajo diskriminacijo senzorno oviranih, pretirana in ji ne morejo pritrditi. Kot pojasnjeno, je storitev zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora, senzorno oviranim dostopna, čeprav le »v živo«. Ogled nazaj je dodatna storitev v okviru distribucije televizijskih storitev, ki je na trgu šele nekaj let in ni vključena v vse naročniške pakete ter ni prepoznana kot univerzalna elektronska komunikacijska storitev, ki bi bila za uporabnike (ne glede na osebne okoliščine) bistvenega pomena. Posledično ji ni mogoče pripisati takšnega vpliva na obveščenost posameznikov (vključno s senzorno oviranimi), kot ga zatrjuje predlagatelj. Kljub navedenemu se zavedajo, da sedanje tehnične možnosti dostopa do vzporednega zvočnega kanala s sintezo govora niso optimalne za osebe z okvarami vida ali motnjami branja, zato si bodo prizadevali za iskanje rešitev na tem področju.

III. Ministrstvo za kulturo

Ministrstvo za kulturo (v nadaljevanju: MK) se je na poziv Zagovornika odzvalo ter mu posredovalo Odgovor z dne 26. 11. 2019 (dokument št. 0700-29/2019/39).

MK je v zvezi z vprašanjem Zagovornika, kakšno je po njihovi oceni stanje dostopnosti do televizijskih vsebin za senzorno ovirane, pojasnilo, da je mnenje MK, da stanje še ni zadovoljivo, vendar pa je bil v zadnjih nekaj letih narejen velik napredek v zagotavljanju dostopnosti senzorno oviranim osebam do programskih vsebin. Pri napredku je botroval tudi razvoj tehničnih možnosti, ki so omogočile oziroma pocenile prilagajanje programskih vsebin tej ciljni publikli. Bistveni omejitveni faktor pri omogočanju dostopa do še več vsebin so finančna sredstva. MK si bo prizadevalo prepričati tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da bi našlo nekaj sredstev za zadovoljevanje potreb te skupine oseb z invalidnostmi.

MK je pojasnilo, da je stanje slabše na področju komercialnih televizijskih programov. Dejstvo je, da obstoječa zakonodaja izdajateljem teh TV programov ne nalaga zagotavljanja dostopnosti do televizijskih vsebin za senzorno ovirane v njim prilagojenih oziroma dostopnih oblikah zapisa in tehnologijah, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti. Kljub temu so največje med njimi z dopisom pozvali, da naj jim sporočijo, koliko njihovih programskih vsebin je prilagojenih oziroma dostopnih tej skupini oseb z invalidnostmi in kakšni so njihovi načrti v

zvezi s tem. Odgovora pa niso prejeli nobenega. Iz tega žal lahko zaključijo, da ti izdajatelji TV programov tej problematiki ne posvečajo veliko pozornosti.

MK je v nadaljevanju pojasnilo, da je ena od rednih letnih nalog MK kot resornega ministrstva priprava Poročila o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 (v nadaljevanju Poročilo o API), kamor so vključeni vsi pridobljeni prispevki notranje organizacijskih enot MK ter javnih kulturnih ustanov in javnih zavodov. Poročilo o API zbira Direktorat za invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja na MDDSZ, ki je koordinator poročila na državni ravni. Letna Poročila o API vsebujejo tudi ugotovitve in konkretne predloge za izboljšanje stanja na področju vključevanja invalidov v kulturno življenje in v dela na področju kulturno–umetniške ustvarjalnosti. Na podlagi ugotovitev je razvidno, da se v javnih kulturnih ustanovah in zavodih kljub omejenim proračunskim sredstvom redno trudijo izboljševati dostopnost za invalide in osebe s posebnimi potrebami do zgradb in prostorov javnih ustanov, do informacij javnega značaja in informacij o slovenski kulturni dediščini ter do različnih storitev, ki jih nudijo pripadnikom omenjenih ranljivih skupin.

MK je na vprašanje, kakšen je po njihovi oceni zakonodajni okvir, ki ureja področje dostopnosti televizijskih vsebin za senzorno ovirane, pojasnilo, da področje medijev in s tem tudi televizijskih programov urejata krovni zakon o medijih (ZMed) in specialni zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS), kamor sodijo tudi televizijski programi.

V skladu z ZMed Republika Slovenija posebej podpira ustvarjanje in razširjanje programskih vsebin namenjenih slepim in gluho-nemim v njih prilagojenih tehnikah ter razvoj ustrezne tehnične infrastrukture. Prek letnega razpisa se za ta namen vsako leto razdelijo finančna sredstva v višini cca. 170.000 EUR. S tem sledimo zahtevi iz zadnje prenesene Direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah, ki je določila, da *»države članice spodbujajo ponudnike medijskih storitev pod njihovo pristojnostjo, da osebam z okvaro vida ali sluha postopoma zagotovijo dostop do njihovih storitev«*.

V skladu z ZRTVS-1 (4. člen) mora RTV Slovenija v svojih programih izvajati programske vsebine, namenjene slepim in slabovidnim ter gluham in gluho-nemim v njim prilagojenih tehnikah ter posebno pozornost posvečati invalidom in z njimi povezanim vsebinam. Delež tovrstnih vsebin pa ni predpisan, ampak je to prepuščeno programski in uredniški avtonomiji RTV.

ZMed in ZAvMS ne določata obveznosti zagotovitve dostopnosti televizijskih vsebin za senzorno ovirane.

Decembra 2018 so bile sprejete spremembe Direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah – ki jih moramo prenesti v slovenski pravni red (ZAvMS) najpozneje do 19. 9. 2020 – in ki so glede dostopnosti vsebin za invalide določile:

- »1. Države članice brez nepotrebnega odlašanja zagotovijo, da se dostopnost storitev, ki jih zagotavljajo ponudniki medijskih storitev pod njihovo pristojnostjo, za invalidne osebe neprekinjeno in postopno izboljšuje s sorazmernimi ukrepi.*
- 2. Države članice zagotovijo, da ponudniki medijskih storitev o izvajanju ukrepov iz odstavka 1 redno poročajo nacionalnim regulatornim organom ali telesom. Države članice Komisijo do 19. decembra 2019 in nato vsaka tri leta obvestijo o izvajanju odstavka 1.*
- 3. Države članice spodbujajo ponudnike medijskih storitev, da pripravijo akcijske načrte o dostopnosti, ki se nanašajo na neprekinjeno in postopno izboljševanje dostopnosti njihovih*

storitev za invalidne osebe. Vsak tak akcijski načrt se posreduje nacionalnim regulatornim organom ali telesom.

4. Vsaka država članica določi enotno kontaktno točko, ki je zlahka dostopna, tudi invalidnim osebam, in objavljena na spletu, za zagotavljanje informacij in prejemanje pritožb v zvezi z vprašanji dostopnosti iz tega člena.

5. Države članice zagotovijo, da so nujne informacije, tudi javna sporočila in obvestila ob naravnih nesrečah, ki so objavljene preko avdiovizualnih medijskih storitev, posredovane na način, ki je dostopen invalidnim osebam.«

MK je pojasnilo, da v ZMed in ZAvMS ne obstaja nobena zahteva, ki bi izdajateljem televizijskih programov naložila obveznost predvajanja vsebin, namenjenih senzorno oviranim.

Takšna zahteva je v skladu z ZRTVS-1 (4. člen) določena le za javno RTV Slovenija, ki mora v svojih programih izvajati programske vsebine, namenjene slepim in slabovidnim ter gluhim in gluhonemim v njim prilagojenih tehnikah ter posebno pozornost posvečati invalidom in z njimi povezanimi vsebinami. Delež tovrstnih vsebin pa ni predpisan, ampak je to prepuščeno programski in uredniški avtonomiji RTV Slovenija.

IV. RTV Slovenija

RTV se je na poziv Zagovornika odzvala ter posredovala odgovor z dne 18. 10. 2019 (dokument št. 0700-29/2019/38). Zagovornik povzema navedbe RTV relevantne za slepe in slabovidne osebe. Sicer pa RTV za osebe z drugimi vrstami invalidnosti zagotavlja tudi: podnapise za gluhe in naglušne osebe,¹ barvno podnaslavljanje, opremljanje vsebin s tolmačem v slovenski znakovni jezik² ter lahko branje³ oziroma lahko razumljiv jezik.

Pojasnila je, da se zavedajo enega najpomembnejših poslanstev, to je omogočanje dostopnosti do njihovih vsebin vsem državljanom. Omogočanje pravice do dostopnosti do aktualnega dogajanja in obveščenosti je ena temeljnih človekovih pravic v Republiki Sloveniji, ne glede na to, ali posamezen državljan potrebuje dodatne tehnike za dostopnost ali ne. Prav tako je pojasnila, da se zavedajo pomembne vloge medija pri integraciji invalidov v družbo, zato je nujno izkoristiti potencial in družbeno vlogo medija za zagotovitev pravic invalidov do aktivnemu ozaveščanju javnosti z namenom integracije invalidov v družbo. Pojasnila je tudi, da vsako leto dvigujejo delež dostopnih vsebin, razvijajo in implementirajo nove tehnologije, vsebine o invalidih pa so postale integralni del njihovih oddaj v vseh medijih.

V letu 2018 so ustanovili posebno Službo za dostopnost programov, ki je v organigramu RTV Slovenija umeščena neposredno pod generalnega direktorja. Področje delovanja je razširjeno na vse tri njihove medije: Radio, Televizijo in MMC. Temeljna področja dela Službe informacij, zagotavljanje vsebin o invalidih in njihovih družinah, njihovih dosežkih, pravicah in položaju v družbi, kar posledično pozitivno vpliva na celotno družbo.

¹ V okviru MMC deluje Oddelek za podnaslavljanje za gluhe in naglušne, ki pripravlja podnapise za večino oddaj v slovenskem jeziku, ki se predvajajo na prvem in drugem programu televizije.

² Trenutno na TV Slovenija redno tolmačijo dnevnoinformativne oddaje Dnevnik, Slovensko kroniko, Šport, Vreme, tedenske informativne oddaje Zrcalo tedna, Utrip, Politično s Tanjo Gobec, Tednik, Kodo in tedenske oddaje Ugriznimo znanost, Na kratko, izbrane dokumentarno-izobraževalne oddaje, državne proslave, slavnostne seje, otroške in mladinske oddaje Infodrom in Zgodbe iz školjke, Bob leta, pogovor s predsednikom vlade in opozicijo ter nekatere druge oddaje, ki so pomembne za informiranje gluhih, kot so na primer predvolilne oddaje, poslanice, posebne oddaje ob ujmah in drugih posebnih dogodkih.

³ Gre za pripravo prilagojenih novic za osebe z motnjo v duševnem razvoju, osebe s slabšo koncentracijo, starejše, osebe z disleksijo, nekatere gluhe osebe in ostale z nižjo jezikovno kompetenco ali težjim razumevanjem.

V zadnjih letih je aktivno pristopila k dvigu ravni dostopnosti do programskih vsebin. Ukrepi za boljšo dostopnost so: splošen razvoj področja, koordinacija vsebin o invalidih v uredništvih RTV SLO, zagotavljanje višanja deleža dostopnih vsebin (zvočni opisi, tolmačenje, podnapisi, zvočni podnapisi, lahko branje ...), sodelovanje s tehničnimi enotami pri implementaciji novih tehnologij za dostopnost, izobraževanje zaposlenih in drugih deležnikov na področju dostopnosti in vloge nacionalnega medija pri integraciji invalidov v družbo. Njihov cilj je intenzivno ozaveščanje javnosti o invalidih in visoka stopnja dostopnosti v prilagojenih tehnikah. Trenutno izvajajo prilagoditve oddaj v različnih tehnikah, ki so odvisne od vrste invalidnosti. Gre za tehnike za slepe in slabovidne osebe ter tehnike za osebe z motnjami branja, ki so opisane v nadaljevanju.

Zvočni opis, imenovan tudi video ali vizualni opis,⁴ je dodatna tehnika, namenjena predvsem slepim in slabovidnim uporabnikom vizualnih medijev (vključno s televizijo in filmom, plesom, opero in ostalimi vizualnimi umetnostmi). Oddaje z zvočnimi opisi so do oktobra leta 2018 umeščali v redni program, kot posebne oddaje. Po implementaciji pridruženega zvočnega kanala so gledalcem z okvaro vida omogočili enakovredno in sočasno spremljanje oddaj z opisom z originalno različico oddaje in trenutno lahko spremljajo vsaj eno oddajo z opisom tedensko, v poletni programski shemi tudi več. Načrtujejo tudi uvedbo zvočnih opisov v živo.

Zvočni podnapisi⁵ so namenjeni slepim in slabovidnim ter osebam z motnjo branja. Trenutno zvočni podnapisi delujejo pri vseh dnevnoinformativnih in nekaterih drugih oddajah, kar omogoča pravico do dostopa do aktualnih novic gledalcem, ki to tehniko potrebujejo. Nova tehnologija za zagotavljanje zvočnih podnapisov je še v procesu implementacije. Storitve nameravajo razširiti tudi na druge tujejezične dele programa.

Prilagojen dostop do prilagojenih programskih vsebin: RTV veliko pozornost posveča tudi temu, na kakšen način lahko gledalci dostopajo do zanje prilagojenih vsebin. Vse tehnike za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne so na voljo na različnih platformah, tako na televiziji, preko spleta na osebnih računalnikih, tablicah in pametnih telefonih, kjer jih je mogoče tudi spremljati v živo.

V sklopu MMC RTV SLO so oblikovali tudi poseben portal www.dostopno.si, narejen v skladu s standardi spletne dostopnosti za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne. Ta portal omogoča enostaven in pregleden dostop do širokega kroga informacij, obenem pa je tudi zbirališče – arhiv vseh radijskih in televizijskih oddaj in prispevkov z invalidsko problematiko in oddaj, ki so z ustreznimi tehnikami prilagojene predvsem osebam z okvaro vida in sluha. V osrednji rubriki objavljajo članke, povezane z invalidsko tematiko, ki so izjemna baza invalidskih vsebin.

Leta 2018 je RTV sprejela pomemben akt **Priporočila za dostopno poročanje v času kriz, naravnih katastrof, humanitarnih katastrof, epidemij in drugih izrednih stanj v državi**. Akt je namenjen zagotavljanju nujnih informacij državljanom, ki potrebujejo prilagoditve, kar

⁴ Pripovedovalec opisuje, kaj se dogaja na zaslonu med premori v originalnem zvoku in včasih tudi med dialogi, če je to potrebno oziroma mogoče. Tehnika zvočnega opisovanja slepim in slabovidnim omogoča nemoteno spremljanje filma, oddaje in podobno, saj jim poleg dialoga ponuja tudi opis vizualnega dogajanja, ki ga brez zvočnega opisa slepi in slabovidni ne zaznavajo. Na tak način se slepim in slabovidnim omogoči celostno spremljanje vsebine, ki je podana tako skozi sliko kot tudi zvok, v posamičnih primerih pa celo samo skozi sliko. Z zvočnim opisom je mogoče opisati tista avdiovizualna dela, ki ne vsebujejo neprekinjenega teksta.

⁵ S pomočjo zvočnih podnapisov lahko uporabniki kakovostno spremljajo tujejezične dele programa, ki so podnaslovljeni. S tipko na daljinskem upravljalniku lahko uporabnik vklopi ali izklopi sintetični govor, ki mu »prebere« tekst v podnapisih. Na ta način lahko sočasno spremlja oddaje in filme, ki so originalno v tujem jeziku, zaradi motnje vida ali zaradi katere od drugih omejitev pa ne more prebrati podnapisov.

je izjemnega pomena za vso državo. S tem aktom so postali ena od redkih evropskih (in svetovnih) držav, ki tovrsten dokument ima in ga je tudi uspešno implementirala v svoje produkcijske procese.

Zelo pomembno vlogo pri zagotavljanju dostopnosti in poročanja o invalidih ima tudi **varuh pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija**.⁶ Pritožbe, pohvale ali predlogi varuhinji so za RTV dragocen kažipot in zagotavljajo kakovostno interakcijo z uporabniki.

Kakovostno in tvorno sodelujejo s **Programskim odborom za problematiko invalidskih vsebin v programih RTV Slovenija**, katerega oblikovanje in sestavo v 24. členu določa Zakon o Radioteleviziji Slovenija. Napredek na področju dostopnosti je razviden iz mnogih pozitivnih ugotovitvenih sklepov zadnjih let, ki so dostopni na naslednji povezavi: <https://www.rtvlo.si/rtv/kdo-smo/nadzor-insoupravljanje/programski-odbori/sklepi-sej-odborov/471849>.

Kot navaja RTV, vse omenjene zgoraj naštete tehnike zahtevajo veliko angažmaja s strani zaposlenih, obenem pa so tudi finančno, tehnično in organizacijsko zelo zahtevne. Vse dejavnosti se financirajo izključno z lastnimi sredstvi RTV. Njihovi razpoložljivi resursi za razvoj in implementacijo novih tehnologij so v primerjavi z bolj razvitimi velikimi državami Evropske unije izjemno majhni. Država prav tako še nima izoblikovane posebne strategije na področju dostopnosti, kot jo imajo na primer nekatere države zahodne Evrope. Zato se srečujejo z vrsto sistemskih zadreg, kot je na primer zagotavljanje neokrnjenega prenosa signalov po distribucijski verigi do končnega uporabnika, nimajo razvitega kakovostnega razpoznavalnika govora za slovenščino, predpisi so ohlapni in ne določajo deležev ter načinov priprave ter standardov tehnologij dostopnosti. Večkrat so apelirali na državo s predlogi ureditve sofinanciranja tehnik za dostopnost, vendar rešitve za zdaj še ni. Za prihodnja leta že imajo ambiciozen akcijski načrt, ki pa bo lahko uresničen le z aktivnim pristopom države k urejanju sistemskih preprek, zlasti financiranja.

V zvezi s pozivom Zagovornika o stanju deležev dostopnosti glede na zvrsti oddaj je RTV pojasnila, da vodijo evidence in statistiko prilagojenih oddaj, vendar ne na način ločevanja po zvrsteh oddaj, kot jih navaja Zagovornik (informativne, izobraževalne, dokumentarne, znanstvene, kulturno umetniške, razvedrilne), saj se zvrsti lahko med seboj tudi prekrivajo. Prednost dajejo prilagajanju informativnega programa, saj le-to omogoča dostopnost do aktualnih informacij in trenutnemu dogajanju v družbi, kar je temelj za sodelovanje v družbi. Deleže prilagojene produkcije merijo po posamičnem programu v minutah prilagojenega programa glede na celotno minutažo brez reklam in napovednikov. V deležu so zajete vse oddaje, ki imajo dodano tehniko za dostopnost. V obdobju januar – avgust 2019 je bilo glede na celotno minutažo (brez reklam in napovednikov) predvajanja oddaj po posameznem programu z znakovnim jezikom opremljenih in predvajanih na TV SLO 1 0,3% oddaj, na TV SLO 2 0,4% oddaj in na TV SLO 3,5%, nekatere so predvajali tudi preko živega strujanja na MMC TV, torej glede na minutažo vseh treh programov skupaj 2,1%. Razen dveh oddaj so bile vse v deležu zajete oddaje premierno in v originalni različici predvajane na TV SLO 1, s tolmačem v slovenski znakovni jezik pa predvajane sočasno na TV SLO 3 ali na MMC. Če seštejejo delež vseh prilagojenih oddaj, ki se v originalni različici predvajajo na TV SLO 1, ne glede na način predvajanja s tolmačem, je s tolmačem v slovenski znakovni jezik prilagojenih 5,7% oddaj TV SLO 1.

⁶ Varuh mora slediti ideji o etični odgovornosti (kako poročati o kontroverznih tematikah, o političnih strankah in volitvah, o nasilju, smrti, družbenih pojavih marginalnosti, kako se izogniti temu, da bi bila kršena osebna integriteta posameznika itd.), enakopravni obravnavi vseh socialnih skupnosti (otroci, starejši, invalidi, urbana in ruralna območja), pri čemer mora spoštovati raznolikost mnenj o vseh temah našega življenja.

Z zvočnimi opisi je na TV SLO 1 opremljenih 0,4% oddaj, na TV SLO 2 0,7% oddaj, na TV SLO 3 0% oddaj. Glede na skupno minutažo TV SLO 1, TV SLO 2 in TV SLO 3 je z zvočnimi opisi predvajanih 0,3% oddaj. Z možnostjo zvočnih podnapisov je bilo na TV SLO 1 predvajanih 5,7% oddaj, na TV SLO 2 0% oddaj in na TV SLO 3 2,3% oddaj. Poleg naštetih oddaj je s podnapisi opremljenih približno 70% oddaj na TV SLO 1, na TV SLO 2 pa približno 60% (TTX podnapisi in spletni arhiv). V zvezi z izračuni o deležih dostopnih oddaj se je potrebno zavedati, da so metodologije izračunov v različnih državah različne, različni so oddajni časi, različne so tudi same tehnike dostopnosti, ki so odvisne od vrste produkcije ter načina predvajanja. Poleg tega so deleži tudi odvisni od posameznih programskih shem ter načinov predvajanja. Zato med seboj, brez poenotenja metodologij za izračunavanje, niso primerljive.

V zvezi z očitki predlagatelja iz predloga za obravnavo diskriminacije (očitki označeni od št. 1 do 9) je RTV posredovala naslednja pojasnila, ki jih Zagovornik na kratko povzema tako, da pod zaporedno številko očitka (kot je označen zgoraj in v predlogu za obravnavo) podaja kratko pojasnilo.

1. RTV svoje vsebine razširja po različnih distribucijskih poteh. Del njih zajema tudi distribucijo preko omrežij operaterjev (kabelskih, IPTV in satelitskih operaterjev). V teh omrežjih RTV nima pristojnosti glede tehnične rešitve prenosa svojih signalov. Za te zadeve je pristojen izključno operater sam. Pred začetkom oddajanja dodatnega zvočnega kanala so vsem operaterjem, Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani ter Zvezi slepih in slabovidnih predstavili delovanje in jim razložili tehnične podrobnosti, ki so potrebne, da tako kompleksen sistem deluje. Stopili so tudi v kontakt s proizvajalci televizijskih sprejemnikov, prodajalci ter različnimi mednarodnimi organizacijami, saj so morali izbrati tak način oddajanja, ki omogoča nemoten sprejem na vseh TV napravah.

RTV zagotavlja zvočne podnapise v vseh distribucijskih poteh, ki jih lahko nadzoruje – preko prizemnega oddajanja in preko OTT oddajanja – vse njihove vsebine so dostopne preko platforme RTV4D. Signal, ki ga oddajajo iz hiše kabelskim in IPTV operaterjem, je opremljen z vsemi dodatnimi vsebinami, vendar jih nekateri kabelski operaterji ne vključujejo v svoje pakete.

Zaradi nepopolne zakonodaje RTV nima formalnopravnega instrumenta, s katerim bi lahko pri operaterjih dosegla, da bi le-ti zagotavljali njihove vsebine na vseh napravah, preko vseh lastnih omrežjih ter ob vsakem času. Zato so Agenciji za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije in Direktoratu za informacijsko tehnologijo poslali pobudo za posodobitev in nadgradnjo pravilnika. Odgovorili so, da bodo njihova priporočila upoštevali pri spremembi zakonodaje.

Dodajajo, da je možno zvočne podnapise in zvočne opise na dodatnem zvočnem kanalu s pomočjo enakih nastavitvev spremljati tudi povsem neodvisno od operaterjev in sicer preko prizemnega omrežja DVB-T (običajne sobne antene), kar pa je v pristojnosti RTV in na tak način omogočajo dostopnost vsem državljanom.

2. Nova tehnologija za zagotavljanje zvočnih podnapisov je še v procesu implementacije. Trenutno zagotavljajo zvočne podnapise v vseh dnevnoinformativnih oddajah in nekaterih drugih informativnih oddajah. Oprema dokumentarnih in podobnih oddaj, ki se v produkcijski

verigi do predvajanja programa distribuirajo po drugih tehnoloških poteh, pa je še v fazi izgradnje.

S strani oseb z okvaro vida so večkrat prejeli zahtevo, da bi celoten program nadsinhronizirali, kot na primer to počnejo v nekaterih drugih evropskih državah. Praksa podnaslavljanja, podobno kot v Sloveniji, je tradicionalno uveljavljena v državah z manjšim številom prebivalcev. V nekaterih drugih državah z večjim številom prebivalcev, kot na primer v Nemčiji, Italiji, Franciji, na Poljskem itd. je tradicionalno uveljavljen sistem sinhronizacije. Posamični sistemi so se najverjetneje uveljavili zaradi zgodovinskih, političnih in socioloških dejavnikov. Poleg tega so pomembni dejavniki delež uvoženega programa v tujih jezikih (ki je v večjih državah bistveno manjši zaradi obsežnejše lastne produkcije), velikost trga in posledično rentabilnost sinhronizacije ter zahteve tujih producentov. Sinhronizacija je bistveno dražji in zamudnejši postopek od podnaslavljanja, ki za majhne trge predstavlja veliko finančno, kadrovsko in organizacijsko breme. Nadsinhronizacija oziroma sinhronizacija z istim glasom ne oziraje se na odpiranje ust in različne vloge, starosti in spol akterjev, ki jo uporabljajo na npr. Poljskem, t.i. voice-over, ki je cenovno ugodnejša, bi bila za naše gledalstvo komična in bi zaradi uveljavljanega načina podnaslavljanja v javnosti zagotovo naletela na zgražanje in odpor.

Predlog sinhronizacije tujih filmov je bil opredeljen v okviru Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2012 na področju razvoja in kulture jezika, natančneje v 9. cilju: »Uveljavljane slovenščine na tradicionalnih in novih področjih, ki jih odpira družbeni in tehnološki razvoj.« Izmed vseh 124 ukrepov je najbolj buren odziv doživel prav omenjeni ukrep, ki določa poskuse z govorno sinhronizacijo tujih filmov. Zavračanje s strani velike večine strokovne javnosti je temeljilo predvsem na očitkih o izgubi avtentičnosti, kršitev umetniške integritete filma, poseganju v avtorsko delo, spreminjanju originalnega zvoka, zaradi majhnosti trga nerentabilnost distribucije filmov, upada števila odraslih gledalcev in povečanje števila piratskih kopij ter nekakovostne rabe slovenskega jezika.

Pomembno dejstvo je tudi, da sinhronizacija brez zvočnega opisa ne zadosti prilagojenosti za slepe in slabovidne gledalce, saj je prilagojen le govor, ne pa tudi opisana slika. Zato so enako kot države (Skandinavija, Nizozemska, Estonija), kjer tradicionalno televizijske vsebine podnaslavljujejo, uvedli zvočne podnapise. Izjemoma na način nadsinhronizacije pripravljajo oddajo Alpe, Donava, Jadran, ki nastaja in se predvaja v sodelovanju s sosednjima Italijo in Avstrijo, kjer imajo tradicionalno nadsinhronizirane oddaje.

3. Trenutno z zvočnimi opisi opremljajo oddaje, ki so izvorno producirane v slovenskem jeziku in so njihove vsebine kot javna služba opredeljene v 4. členu Zakona o RTV Slovenija. Kot pa so zapisali pri točki 1, nimajo vzvodov, da bi vse kabelske ponudnike lahko prisilili, da bi oddajali celovit signal TV Slovenija, ki vsebuje tudi zvočne opise.

Za vsako oddajo, ki jo opremijo z zvočnimi opisi morajo pridobiti dovoljenje producenta, saj s tem posegajo v avtorske pravice. Pri oddajah lastne in slovenske produkcije to ni problematično, pri oddajah tujih distributerjev pa je postopek pridobivanja pravic kompleksnejši. In seveda, za izvajanje nadsinhronizacije večje količine programa bi morali zagotoviti tudi večja finančna sredstva, saj je to zelo zahteven postopek, ki zahteva delo kakovostnih kreativnih sodelavcev.

4. Odgovor je podan v točkah 2. in 3.

5. Oglasi so avtorsko zaščitena AV dela, ki niso last RTV niti ne nastajajo v njihovi produkciji, zato RTV nima pravic do predelave oglasov. Prav tako oglasi niso prioritete vsebine, ki zagotavljajo osebam z okvaro vida osnovno pravico do informacij in imajo nedvomno prednost vsebine v skladu s 4. členom Zakona o RTV Slovenija. Z uveljavitvijo Evropskega akta o dostopnosti bo morda zaradi načela dostopnosti do ključnih proizvodov storitev kot obveznost gospodarskih subjektov določena tudi dostopnost oglaševalskih vsebin.

Možnost, da bi govorna sinteza prebrala ime voditelja, zapisano v grafiki, je bila že testirana in jo načrtujejo v prihodnjih mesecih. Težava se morda zdi enostavno rešljiva, vendar tehnologija trenutno brani teh grafik na zaslonu in sočasne uskladitve z začetkom govora voditelja še ne omogoča. Prihaja do prekrivanja in s tem nejasnosti. Težavo poskušajo odpraviti na najbolj ustrezen način.

6. RTV pojasnjuje, da gledalce z okvaro vida sprotno in temeljito obveščajo o terminih in vsebinah oddaj z zvočnimi opisi preko specializirane spletne strani Dostopno.si ter še posebej z obvestilom po e-pošti, ki jo pošljejo Zvezi društev slepih in slabovidnih Sloveniji, ta pa jo posreduje občinskim društvom in svojim članom po svojih komunikacijskih kanalih. Spletna stran Dostopno.si je namensko prilagojena tako, da je dostopna vsem uporabnikom, še posebej prilagojena prav uporabnikom, ki uporabljajo bralnike zaslona. Glede na pozitivne odzive s strani uporabnikov z okvaro vida in testne uporabnike je omenjena spletna stran popolnoma dostopna.

7. RTV pojasnjuje, da za vse oddaje ne pripravljajo napovednikov. Napovednike se pripravlja v skladu z uredniško politiko, ki temelji na posebej izbranih vsebinah. Oddaje s tehnikami, prilagojenimi invalidom se označujejo v sporedih in o tem tudi še posebej obveščajo gledalce. Za oddaje s podnapisi se v sporedih avtomatsko generira poseben piktogram, ki označuje tehniko podnapisovanja. Enako označevanje razvijajo tudi za oddaje z zvočnimi podnapisi in zvočnimi opisi in bo na voljo v kratkem.

8. Specializirana spletna stran Dostopno.si je prilagojena in ves čas odprta. Prijava za ogled arhiva ni potrebna prav zaradi omogočanja dostopnosti. V arhivu so shranjene prilagojene oddaje in uporabnikom, ki potrebujejo prilagoditve, je omogočen nemoten in direkten dostop tudi do vsebin, ki so starejše od 7 dni.

Prijava je potrebna le za arhiv, starejši od 7 dni na osrednji spletni strani www.rtv slo.si. Izvede se preko mehanizma CAPTCHA v3. Je »nevidna« ter ne zahteva preverjanje slik in zato dostopna tudi osebam z okvaro vida: <https://developers.google.com/recaptcha/docs/v3>. Tovrsten način registracije so izbrali prav zaradi dostopnosti in ustreznost testirali pri uporabnikih z okvaro vida.

10. Kot je že navedla v odgovoru pod točko 1., RTV nima pristojnosti nad delovanjem operaterjev, samostojno upravlja izključno DVB-T signal, kjer je možno zvočne podnapise in zvočne opise na dodatnem zvočnem kanalu s pomočjo enakih nastavitev spremljati tudi povsem neodvisno od operaterjev in sicer preko prizemnega omrežja DVB-T (običajne sobne antene), kar pa je v pristojnosti RTV in na tak način omogoča dostopnost vsem državljanom.

RTV v zaključku pojasni, da se strinja s predlagateljem, da so gledalci z okvaro vida v slabšem položaju kot večinska populacija. To je tudi ključni vzrok, da si prizadevajo čim prej odpraviti diskriminacijo z aktivnim pristopom k implementaciji novih tehnologij in ozaveščanju družbe o nujnosti enakovrednega položaja invalidov. Zagotovo pa ne gre trditi, da RTV dolgotrajno,

huje in sistemsko namenoma diskriminirala gledalce z okvaro vida. Razvoj novih tehnologij in osvojitve novih, specifičnih znanj in razvoj specializiranih kadrov za zagotavljanje dostopnosti je razvojen, zahteven, kompleksen, drag in dolgotrajen proces, ki se žal ne more zgoditi v kratkem času. Pri tem morajo sodelovati vse pristojne državne institucije, ki kreirajo politike in strategije na področju integracije invalidov. RTV je zgolj ena od izvajalcev javne službe, politik in strategij in zato v marsikaterem primeru odvisna od drugih organov in seveda veljavne zakonodaje. Zato je sorazmernost dejstvo, ki ga ne morejo zanemariti. Za natančnejši vpogled v njihove aktivnosti na področju dostopnosti in invalidskih tematik v svojih programih so priložili Poročilo o invalidskih vsebinah za obdobje april – avgust 2019.

V. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

MDDSZ se je na poziv Zagovornika odzvalo ter mu posredovalo Odgovor z dne 25. 8. 2020 (dokument št. 0700-29/2019/47). Zagovornik je MDDSZ naslovil poziv ter več vprašanj, na katera ministrstvo ni odgovorilo, temveč je Zagovornika napotilo, naj naslovi vprašanja na MK. V svojem odgovoru so zgolj navedli, da akcijski program za invalide v nobenem delu ničesar izrecno ne določa, temveč je namenjen vsakoletnemu poročanju ministrstev, strokovnih institucij in invalidskih organizacij, o tem, kaj je bilo predhodno leto narejenega na področju invalidov glede na obstoječih 13. ciljev API. API ima zastavljene določene cilje, ki jih želi zasledovati, vendar ničesar izrecno ne določajo. Posamezno ministrstvo si za vsako leto samo določi, kaj bo v tem letu uresničevalo.

Konvencija, ki jo je Republika Slovenija ratificirala leta 2008 in se s tem zavezala, da jo bo spoštovala in uresničevala, kot tudi ZIMI, ki je nastal na podlagi konvencije leta 2010 pa oba nalagata, da se uredi področje dostopnosti za invalide kot celote (informacijsko-tehnološke, grajenega okolja). To uresničevanje pa ni časovno omejeno.

*

Zagovornik je predlagatelju dosedanje ugotovitve pred izdajo odločbe posredoval v seznanitev in izjasnitev (dokument št. 0700-29/2019/48 z dne 2. 11. 2020). Predlagatelju je bil dokument osebno vročen dne 5. 11. 2020, prav tako mu je bil dokument posredovan v wordovi obliki na e-naslov. Zagovornik je določil rok za morebitno izjasnitev in sicer 30 dni od prejema dopisa ter predlagatelja med drugim tudi pozval, da lahko, v kolikor razpolaga z drugimi podatki ali dokumentacijo, za katero ocenjuje, da bi pripomogla k obravnavi zadeve, to tudi posreduje. Predlagatelj se na dokument Zagovornika ni odzval.

*

Zagovornik ugotavlja, da je predlagatelj vložil predlog za obravnavo diskriminacije po 5. poglavju ZVarD. Gre za upravni postopek, ki je deloma urejen v ZVarD, za vprašanja postopka, ki niso urejena z ZVarD, pa se uporabljajo določbe ZUP. Ena od posebnosti postopka obravnave diskriminacije je tudi pravilo obrnjenega dokaznega bremena (40. člen ZVarD), na katerega je bil predlagatelj opozorjen in skladno s katerim mora diskriminirana oseba (predlagatelj) izkazati dejstva, ki opravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije. Šele tedaj se breme dokazovanja, da ni kršil te prepovedi, prevali na kršitelja.

Zagovornik ugotavlja, da je predlagatelj oseba z invalidnostmi, invalidnost pa je osebna okoliščina, ki je varovana skladno z ZVarD (prvi odstavek 1. člena ZVarD). V konkretnem primeru pa kot potencialno diskriminirane nastopajo tudi osebe z večjo ali manjšo okvaro vida

ali motnjami branja (v nadaljevanju: senzorno ovirani), ki so lahko posledica zdravstvenega stanja/poškodb in nenazadnje tudi staranja. Zagovornik je torej ugotavljal, ali gre v obravnavani zadevi za intersekcijsko diskriminacijo na podlagi starosti, invalidnosti in zdravstvenega stanja.

Zagovornik prav tako ugotavlja, da gre v konkretnem primeru za področje dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi, za katerega se uporabljajo določbe ZVarD (osma alineja prvega odstavka 2. člena ZVarD).

*

Pravna ureditev v Republiki Sloveniji:

V 4. členu ZVarD je diskriminacija opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina odločilen razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka.

Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena ZVarD).

Posredna diskriminacija obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena ZVarD).

Viktimizacija je skladno z 11. členom ZVarD definirana kot izpostavljanje diskriminirane osebe ali osebe, ki ji pomaga, neugodnim posledicam zaradi njenega ukrepanja, katerega namen je preprečiti ali odpraviti diskriminacijo.

V postopkih obravnave diskriminacije velja obrnjeno dokazno breme (40. člen ZVarD). To pomeni, da je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevem kršitelju, da dokazuje morebitno upravičenost svojih praks.

Pravice oseb z invalidnostmi v Republiki Sloveniji niso zagotovljene v enem, krovnem zakonu, temveč v področni zakonodaji, tako da različni zakoni urejajo različne pravice invalidov na različnih področjih: Zakon o izenačevanju možnosti invalidov, Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Zakon o graditvi objektov, Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, Zakon o invalidskih organizacijah in drugi specialni zakoni, med katere sodi tudi ZVarD.

Z uveljavitvijo Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14, 32/17, v nadaljevanju: ZIMI) je Republika Slovenija postavila sistemski okvir za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije, ki temelji na invalidnosti. Za cilj si je postavila, da bo za osebe z invalidnostmi ustvarjala enake možnosti na vseh področjih življenja, sledeč načelom spoštovanja in zagotavljanja človekovih pravic oseb z invalidnostmi in njihovega dostojanstva, zagotavljanja enakih možnosti za osebe z invalidnostmi in njihove nediskriminacije ter spoštovanja in sprejemanja njihove različnosti.

S pojmom **zagotavljanja enakih možnosti** so opredeljene načrtovane dejavnosti, s katerimi se omogoči, da so različni deli družbe in okolja, kot so javne službe, grajeno okolje, blago in storitve, namenjene javnosti, informacije, komunikacije ipd., dostopni vsem, predvsem osebam z invalidnostmi. ZIMI pri zagotavljanju enakih možnosti določa tudi omejitve (četrti odstavek 3. člena ZIMI). **Primerna prilagoditev** pomeni potrebne zakonodajne, upravne in druge ukrepe, ki ne nalagajo nesorazmernega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebni, da se osebam z invalidnostmi na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje pravic in svoboščin (tretji odstavek 3. člena ZIMI).

ZIMI v 8. členu ureja dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti in določa:

(1) Prepovedana je diskriminacija zaradi invalidnosti pri dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.

(2) Diskriminacija v smislu dostopnosti blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, pomeni predvsem opustitev ponujanja blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, invalidu ali njihovo ponujanje invalidu pod drugačnimi in slabšimi pogoji kot drugim.

(3) Ukrepi za odpravljanje ovir pri dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, se nanašajo predvsem:

- na dostopnost do informacijskih, komunikacijskih in drugih storitev ter pomoč v nujnih primerih,
- na odstranitev grajenih ovir v objektih, v katerih ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti,
- na zagotovilo, da javni in zasebni subjekti, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, upoštevajo vse vidike njihove dostopnosti za invalide,
- na to, da se pri ponujanju blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, če je to potrebno, zagotovijo primerna podpora, zlasti z drugo osebo (bralci, tolmači slovenskega znakovnega jezika, tolmači za gluhoslepe), oznake v brajici ter podatki v lahko čitljivi in razumljivi obliki.

(4) Ukrepe iz prejšnjega odstavka je treba zagotoviti, razen če javnim in zasebnim subjektom, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, ne nalagajo nesorazmernega bremena. Pri presoji, ali ukrep pomeni nesorazmerno breme, se upoštevajo zlasti velikost in viri javnega ali zasebnega subjekta, njegova narava, ocenjeni stroški, mogoče koristi od boljšega dostopa za invalide ter zgodovinske, kulturne, umetniške in arhitekturne vrednosti premičnin oziroma nepremičnin.

(5) Minister, pristojen za invalidsko varstvo, predpiše minimalne zahteve za dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti.

Skladno s četrtim odstavkom 43. člena ZIMI minister, pristojen za invalidsko varstvo, predpiše minimalne zahteve za dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti iz petega odstavka 8. člena tega zakona, najpozneje v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona. ZIMI je stopil v veljavo 11. 12. 2010, to je do 11. 12. 2011.

Rok za primerno prilagoditev dostopnosti storitev, ki so na voljo javnosti, ki vključujejo tudi dostopnost do informacijskih in komunikacij storitev in drugih storitev, je največ pet let od začetka veljavnosti ZIMI, to je do 11. 12. 2015 (38. člen ZIMI).

ZIMI v 14. člen ureja dostop do obveščeniosti in določa, da diskriminacija zaradi invalidnosti vključuje tudi onemogočanje sprotnega in enakovrednega dostopa do informacij, namenjenih javnosti, brez dodatnih stroškov za invalida, upoštevajoč pri tem **načelo primerne oziroma razumne prilagoditve** v invalidom dostopnih oblikah zapisov, jezikov in tehnologij, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti.

Skladno z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDavP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B in 9/14, 49/20 - ZIUZEOP, v nadaljevanju: ZRTVS-1) je RTV javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena. Opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti, določeno s tem zakonom (1. člen).

Ustanovitelj javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija je Republika Slovenija. Dolžnost **ustanovitelja** je zagotoviti institucionalno avtonomijo in uredniško neodvisnost RTV Slovenija in zagotoviti primerno financiranje za izvajanje javne službe (2. člen).

RTV v programih javne službe med drugim izvaja programske vsebine, namenjene slepim in slabovidnim ter gluham in gluhonemim v njim prilagojenih tehnikah; posebno pozornost posveča osebam z invalidnostmi in z njimi povezanim vsebinam; podpira razširjanje programskih vsebin, namenjenih gluham ter slepim, v njim prilagojenih tehnikah (4. člen ZIMI).

RTV izvajanje svojih dejavnosti financira iz plačil prispevka za programe RTV Slovenija, tržnih dejavnosti, sredstev državnega proračuna, sponzoriranja in drugih virov skladno z zakonom in statutom (30. člen ZRTVS-1).

Vsa dejavnost RTV Slovenija, ki jo kot javno službo določa ZRTVS-1, se financira iz prispevka za programe RTV Slovenija, razen dejavnosti, za katere zakon določa, da se financirajo iz državnega proračuna (30. člen ZRTVS-1).

Skladno z 2. členom Zakona o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOmK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 - odl. US, 67/19 - odl. US), v nadaljevanju: ZMed) so mediji: časopisi in revije, radijski in televizijski programi, elektronske publikacije, teletext ter druge oblike dnevnega ali periodičnega objavljanja uredniško oblikovanih programskih vsebin s prenosom zapisa, glasu, zvoka ali slike, na način, ki je dostopen javnosti.

Skladno s 4. členom ZMed Republika Slovenija posebej podpira ustvarjanje in razširjanje programskih vsebin namenjenih slepim in gluhonemim v njih prilagojenih tehnikah ter razvoj ustrezne tehnične infrastrukture. Za sofinanciranje uresničevanja javnega interesa na področju medijev zagotavlja Republika Slovenija sredstva v državnem proračunu.

Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (Uradni list RS, št. 87/11 in 84/15, v nadaljevanju: ZAvMS) določa pravice, obveznosti in odgovornosti pravnih ter fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost ponujanja avdiovizualnih medijskih storitev (1. člen).

ZAvMS v 11. členu, ki ureja varstvo ranljivih družbenih skupin, določa, da država v skladu z zakonom, ki ureja medije, spodbuja ponudnike, da osebam z okvaro vida ali sluha postopoma zagotovijo dostop do njihovih storitev.

21. člen Konvencije o pravicah invalidov, ki jo je Republika Slovenija ratificirala z Zakonom o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS (mednarodne) 37-45/2008, v nadaljevanju: MKPI), v 21. členu določa, da države pogodbenice sprejmejo vse ustrezne ukrepe, da osebam z invalidnostmi zagotavljajo uresničevanje pravice do svobodnega izražanja in mnenja, vključno s pravico, da enako kot drugi pridobivajo, sprejemajo ter sporočajo informacije in vsebine s katero koli obliko sporočanja po lastni izbiri iz 2. člena te konvencije, tako da:

- a) zagotavljajo **informacije**, namenjene javnosti, invalidom v njim dostopnih oblikah zapisa in tehnologijah, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti, pravočasno in brez dodatnih stroškov;
- b) pri uradnih opravilih sprejemajo in omogočajo uporabo znakovnih jezikov, brajice, povečevalnih in alternativnih načinov sporočanja ter vseh drugih dostopnih sredstev, načinov in oblik zapisa sporočila po izbiri invalida;
- c) spodbujajo zasebne subjekte, ki ponujajo storitve, namenjene javnosti, tudi po internetu, da zagotavljajo informacije in storitve v oblikah zapisa, ki so invalidom dostopne in prijazne;
- d) spodbujajo javna občila, tudi ponudnike informacij po internetu, da svoje storitve oblikujejo tako, da so dostopne invalidom;
- e) priznavajo in spodbujajo uporabo znakovnih jezikov.

Vlada Republike Slovenije je 9. 1. 2014 sprejela Akcijski program za invalide 2014 – 2021 (v nadaljevanju: API). Namen Akcijskega programa za invalide je spodbujati, varovati in zagotavljati polnopravno in enakovredno uživanje človekovih pravic oseb z invalidnostmi in spodbujati spoštovanje njihovega dostojanstva. Program obsega trinajst temeljnih ciljev s skupaj 91 ukrepi, ki celovito urejajo vsa področja življenja oseb z invalidnostmi, in se nanašajo na razdobje 2014 -2021.

V API je kot **3. cilj** opredeljena **dostopnost**.

Opis cilja:

Dostopnost je širok pojem, ki ne obsega le dostopa do grajenega okolja in odprave arhitektonskih ovir, temveč tudi dostop do informacij oziroma komunikacij in s tem omogoča invalidu vključitev v širše družbeno okolje oziroma v vse sfere človekovega življenja, kot so na primer izobraževanje, zaposlovanje, vključevanje v politično, športno in kulturno življenje ter dostopnost do zdravstvenih, socialnih in drugih storitev. Dostopnost daje invalidu možnost vključevanja v socialno, ekonomsko in politično življenje. Vlada Republike Slovenije je leta 2005 sprejela Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide »Dostopna Slovenija«. Njeni cilji imajo pravno podlago v številnih zakonih o urejanju prostora, gradnji objektov, dostopnosti stanovanj, dostopnosti delovnega okolja in opreme, letalskem in cestnem prometu, elektronskih komunikacijah itd. V letu 2002 je bil sprejet tudi Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki gluhim in naglušnim zagotavlja pravico do uporabe slovenskega znakovnega jezika. S tem pa jim omogoča uresničevanje pravice do obveščeniosti, kar je vključuje dostopnost do informacij v njim prilagojenih tehnikah.

Kot **ukrep** je pod točko 3.3. naveden ukrep zagotavljanja dostopnosti do informacij in komunikacij (prilagoditev gradiva v zvezi z odločanjem na državni in lokalni ravni v lahko

berljivo tehniko; uporaba slovenskega znakovnega jezika za gluhe ter zagotavljanje branja podnapisov in opisovanja dogajanja na zaslonu za slepe, vsaj pri dnevnoinformativnih, znanstvenih in drugih izobraževalnih televizijskih oddajah; spodbujanje e-dostopnosti in uporabe druge informacijsko-komunikacijske tehnologije; spodbujanje proizvajalcev, da svoje izdelke opremijo z Braillovo pisavo; ohranjanje relejnih centrov za senzorno in komunikacijsko ovirane invalide, to je centrov, ki skrbijo za posredovanje informacij med gluhim/naglušnim in drugimi osebami).

*

Ustavno sodišče je v Odločbi št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009 (7. točka obrazložitve) zavzelo stališče, da je za presojo utemeljenosti očitka o neenakem, diskriminacijskem obravnavanju treba odgovoriti na naslednja vprašanja: 1) ali se zatrjevano različno obravnavanje nanaša na zagotavljanje oziroma uresničevanje človekove pravice oziroma temeljne svoboščine, 2) če se, ali obstaja različno obravnavanje pobudnika in tistega, s katerim se pobudnik primerja, 3) ali sta dejanska položaja, ki ju pobudnik primerja, v bistvenem enaka in torej razlikovanje temelji na okoliščini iz prvega odstavka 14. člena Ustave ter 4) če gre za razlikovanje na podlagi okoliščine iz prvega odstavka 14. člena Ustave in torej za poseg v pravico do nediskriminacijskega obravnavanja, ali je ta poseg ustavno dopusten. Če je odgovor na prva tri vprašanja pritrdilen in poseg ne preneha t. i. strogega testa sorazmernosti, potem gre za neustavno diskriminacijo. Tehtanje utemeljenosti očitka o diskriminaciji, kot je določena v 4. členu ZVarD, po oceni Zagovornika poteka po istem mehanizmu, pri čemer pa diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja ne samo človekovih pravic in temeljnih svoboščin, temveč tudi drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

Zagovornik ugotavlja, da predlagatelj v predlogu za obravnavo zatrjuje širok nabor sistemskih kršitev na področju dostopnosti TV vsebin za senzorno ovirane osebe. Iz predloga je mogoče razbrati, da želi predlagatelj doseči, da bi bila senzorno oviranim osebam zagotovljena enaka dostopnost do vseh TV vsebin (informativne, izobraževalne, dokumentarne, znanstvene, razvedrilne, kulturno umetniške, filmov, reklam, itd.) vseh izdajateljev televizijskih programov, tako kot je zagotovljena osebam brez invalidnosti.

Za postopek ugotavljanja diskriminacije je nujen obstoj naslednjih elementov diskriminacije: osebna okoliščina; poseg v človekovo pravico, svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost; prikrajšanje v primerjavi z drugimi posamezniki ali skupinami v primerljivem položaju; vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je je predlagatelj deležen; in odsotnost izjem od prepovedi diskriminacije.

Zagovornik soglaša s predlagateljem, da se skladno s 15. členom Ustave RS človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi ustave. Pri čemer Ustava RS v istem členu določa, da je z zakonom mogoče predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar tako določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine.

V okviru pravice do svobode izražanja iz 39. člena Ustave RS ima vsakdo tudi pravico sprejemanja informacij in to velja tudi za osebe s senzornimi oviranostmi. To pa po oceni Zagovornika ob odsotnosti konkretne zakonske ureditve o načinu izvrševanja te človekove

pravice ne pomeni, da bi morali neposredno na podlagi Ustave RS vsi izdajatelji TV vsebin vse TV vsebine zagotavljati na način, prilagojen senzorno oviranim osebam. Ta obveznost ni opredeljena v nobenem od zgoraj navedenih nacionalnih in mednarodnih predpisov. Odstop od t.i. absolutne popolne izenačitve dostopnosti je vsebovan že v samem ZIMI, ki v 14. členu ureja dostop do obveščenosti in določa, da diskriminacija zaradi invalidnosti vključuje tudi onemogočanje sprotnega in enakovrednega dostopa do informacij, namenjenih javnosti, brez dodatnih stroškov za invalida, upoštevajoč pri tem načelo primerne oziroma razumne prilagoditve v invalidom dostopnih oblikah zapisov, jezikov in tehnologij, ki ustrezajo različnim vrstam invalidnosti.

Po oceni Zagovornika je pri presoji potrebno upoštevati, da ima vsak medij svoje omejitve in v tem kontekstu je potrebno presojati tudi posameznikovo pravico do svobode izražanja. Le-to je po mnenju Zagovornika potrebno razumeti širše in presojati, ali so posamezniku s senzornimi ovirami s strani različnih medijev dostopne informacije in ne zgolj skozi prizmo enega samega medija, kot to navaja predlagatelj. Gluhim osebam spremljanje radijskih programov ni omogočeno, saj jim prilagoditev že zaradi narave invalidnosti ni mogoče zagotoviti. Navedeno ne predstavlja posega v njihovo pravico do svobode izražanja, saj lahko – v odsotnosti podrobnejših zakonskih obveznosti izdajateljev medijev – do informacij in drugih vsebin dostopajo preko drugih medijev (TV, tiskani mediji in internet).

Enako je potrebno pravico do sprejemanja informacij slepih in slabovidnih oseb v slovenskem prostoru presojati širše. Zagovornik ugotavlja, da lahko slepi in slabovidni do informacij in tudi drugih vsebin dostopajo enako kot osebe brez invalidnosti preko radia ter s pomočjo Braillove vrstice tudi do vsebin, dostopnih na svetovnem spletu. Radio enako kot televizija poslušalce informira in jim ponuja tudi druge vsebine: izobraževalne, dokumentarne, znanstvene, razvedrilne, kulturno umetniške in tudi reklame.

Zagovornik ugotavlja, da ZIMI pri zagotavljanju enakih možnosti določa tudi omejitve izenačevanja možnosti dostopa do vsebin. Omejitve je vsebovana v institutu »primerne prilagoditve«, ki pomeni potrebne zakonodajne, upravne in druge ukrepe, ki ne nalagajo nesorazmernega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebni, da se osebam z invalidnostmi na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje pravic in svoboščin (3. člen ZIMI).

Zagovornik kot ključno ugotavlja, da v zakonodaji še vedno niso predpisane konkretne minimalne zahteve za preprečevanje diskriminacije pri dostopu do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti (peti odstavek 8. člena v povezavi s četrtem odstavkom 43. člena ZIMI). Zagovornik prav tako ugotavlja, da Direktiva o avdiovizualnih in medijskih storitvah, ki so jo bile članice dolžne implementirati do 20. oktobra 2020, v naš pravni red še ni implementirana. Zagovornik posledično najprej ugotavlja, da **ob odsotnosti vsakršnih konkretnih minimalnih zakonskih obveznosti, ki bi bile določene za posamezne skupine komercialnih izdajateljev medijskih vsebin in za komercialne operaterje kot ponudnike storitev, diskriminacije ni mogoče potrditi.**

V zvezi z RTV kot javnim zavodom, financiranim tudi iz javnih sredstev, Zagovornik nadalje ugotavlja, da RTV, kljub pojasnilu, da ima za to omejena finančna sredstva, povečuje delež oddaj v tehnikah, prilagojenih za spremljanje senzorno oviranim ter si prizadeva za uvajanje novih rešitev, katerih cilj je povečevanje količine tako opremljenega programa. Trenutno RTV zagotavlja zvočne podnapise v vseh dnevnoinformativnih oddajah in nekaterih drugih informativnih oddajah. Javna služba RTV poleg ustvarjanja, pripravljanja, arhiviranja in

oddajanja televizijskih programov obsega tudi radijske programe, ki so predlagatelju v celoti dostopni brez posebnih prilagoditev. Prav tako RTV ponuja specializirano spletno stran Dostopno.si, ki je prilagojena in ves čas odprta.

Zato Zagovornik na tem mestu, ker v zakonodaji ni predpisana obveznost za zagotavljanje dostopnosti TV programov senzorno oviranim in tudi ni predpisanih minimalnih standardov dostopnosti, ocenjuje, **da RTV ne posega v predlagateljevo človekovo pravico in temeljno svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost in da posledično diskriminacije ni mogoče ugotoviti.** Tako Zagovornik ocenjuje še zlasti upoštevajoč institut primerne prilagoditve, ki po mnenju Zagovornika v prvi vrsti kot prednostne vsebine prepoznava dostopnost do informativnih oddaj, kar je mogoče izpeljati tudi iz ureditve 14. člena ZIMI, ki izrecno ureja dostop do obveščeniosti, to je dostop do sprotnega in enakovrednega dostopa do informacij, namenjenih javnosti.

Zagovornik pa ne glede na navedeno **soglaš s predlagateljem, da v slovenskem prostoru in pravnem redu obstaja pomanjkanje minimalnih standardov dostopnosti TV programov v tehnikah, prilagojenih za spremljanje senzorno oviranim, ki niso optimalne, na kar predlagatelj utemeljeno opozarja.**

Zagovornik ugotavlja, da prvi element testa, ki ga je razvilo Ustavno sodišče (obstoj pravice) in ki ga zahteva 4. člen ZVarD (poseg v pravico, pravni interes ali ugodnost), ni izpolnjen zaradi nedoločenosti ureditve, zato izpolnjevanja preostalih elementov testa ni ugotavljal.

V predlogu za obravnavo kot diskriminacijsko in neskladno z ustavo predlagatelj zatrjuje tudi medijsko zakonodajo. Zagovornik v postopku ugotavljanja diskriminacije, ki ga vodi v tej zadevi, ni pristojen za presojo skladnosti (medijske) zakonodaje z Ustavo RS, saj je za to skladno z Zakonom o ustavnem sodišču pristojno Ustavno sodišče Republike Slovenije. Zagovornik skladno s svojimi pooblastili po ZVarD (21. člen) sproti spremlja tudi predloge zakonov ter podaja priporočila z vidika svojih pristojnosti.

Zagovornik v zvezi z očitki predlagatelja o diskriminaciji operaterju ugotavlja, da le-ta zagotavlja storitev zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora, senzorno oviranim »v živo« ne pa tudi, ko ima uporabnik vključeno dodatno storitev t.i. ogled nazaj (z zamikom). Tudi po oceni Zagovornika gre pri tej storitvi za t.i. dodatno storitev, ki ni prepoznana kot univerzalna elektronska komunikacijska storitev, ki bi bila za uporabnike (ne glede na osebne okoliščine) bistvenega pomena. Ker torej operater zagotavlja storitev zvočnih podnapisov, branih s sintezo govora, senzorno oviranim in ker po oceni Zagovornika s tem, ko te storitve ne omogoča zgolj uporabnikom, ki imajo vključeno dodatno storitev ogled nazaj, ne posega v nobeno od njihovih pravic, pravnih interesov oz. ugodnosti, diskriminacije v tem ravnanju Zagovornik ni ugotovil.

Predlagatelj je v predlogu za obravnavo navedel seznam številnih prič diskriminacije.

Zagovornik diskriminacije v tem postopku zaradi pomanjkanja minimalnih standardov v zakonodaji ni ugotovil, zato zaslišanje predlaganih prič diskriminacije, kot jih imenuje predlagatelj, po oceni Zagovornika v ničemer ne bi doprineslo k ugotovitvam tega postopka oz. k razjasnitvi dejanskega stanja. Zagovornik je podatke, za katere je ocenil, da jih potrebuje za razjasnitev dejanskega stanja v tej zadevi, pridobil od številnih naslovnikov na podlagi 37. člena ZVarD.

Eno od temeljnih načel ZUP je načelo proste presoje dokazov (10. člen ZUP), ki določa, da o tem, katera dejstva je šteti za dokazana, presodi uradna oseba, pooblaščenca za vodenje postopka oziroma odločanje v upravni zadevi po svojem prepričanju, na podlagi vestne in skrbne presoje vsakega dokaza posebej in vseh dokazov skupaj ter na podlagi uspeha celotnega postopka. Navedeno načelo pomeni,⁷ da uradna oseba, ki vodi postopek oziroma odloča o upravnem postopku pri presoji dokazov načeloma ni vezana na posebna dokazna (formalna) pravila, temveč ocenjuje ter presoja po svojem svobodnem prepričanju ali se neko dejstvo šteje za resnično ali ne.

*

Zagovornik lahko, skladno z 21. členom ZVarD, pristojnim akterjem poda tudi sistemska priporočila usmerjena v odpravo ali preprečevanje diskriminacije na posameznem področju ter predloge za sprejem ukrepov za odpravo diskriminacije.

Zagovornik ugotavlja, da je ustanovitelj RTV Republika Slovenija, ki je med drugim dolžna zagotoviti primerno financiranje za izvajanje javne službe (2. člen ZRTVS-1).

Zagovornik ugotavlja, da se je s problematiko dostopnosti TV programov za senzorno ovirane ukvarjal tudi že Varuh človekovih pravic, ki je v zvezi s tem podal priporočilo Ministrstvu za kulturo, naj sprejeme ustrezne strategije in po potrebi tudi zakonodajne ukrepe ter zagotovi finančne spodbude za izboljšanje dostopnosti televizijskega programa za slepe in slabovidne.

Tudi Zagovornik na podlagi ugotovitev iz tega postopka ugotavlja, da Republika Slovenija ni dovolj aktivna pri izvajanju strategije dostopnosti in pri vključevanju oseb z invalidnostmi na področju medijev (kamor sodi tudi odsotnost ustrezne zakonodaje⁸) ter da ne zagotavlja dovolj finančnih sredstev za ustvarjanje in razširjanje programskih vsebin, namenjenih senzorno oviranim v njim prilagojenih oziroma dostopnih oblikah zapisa, ter za razvoj ustrezne tehnične infrastrukture, **zato hkrati z odločbo izdaja priporočilo, usmerjeno v odpravo omenjenih pomanjklivosti na zakonodajnem, finančnem in tehničnem področju.**

*

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vložijo v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vložijo pri pristojnem sodišču neposredno pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožba z morebitnimi prilogami se vložijo najmanj v treh izvodih. Tožbi je treba priložiti tudi to odločbo v izvorniku ali prepisu.

Postopek vodila:

⁷ <http://sodisce.si/usrs/odlocitve/2012032113052212/>

⁸ Zakonodajca je nedoločna in obveznosti ne nalaga temveč zgolj na načelni ravni določa, da je potrebno posebno pozornost posvečati invalidom in z njimi povezanimi vsebinami, časovnica za zagotovitev dostopnosti ter delež tovrstnih vsebin pa nista predpisana.

Sergeja Oštir
Samostojna Svetovalka Zagovornika

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:

- RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJA javni zavod, Kolodvorska ulica 2, 1000 Ljubljana (po ZUP),

-,

-,

- zbirka dok. gradiva.